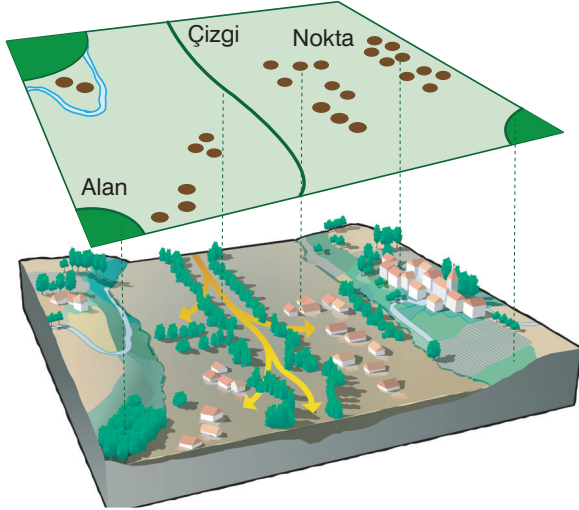

HARİTALARDA DAĞILIŞLARI GÖSTERME YÖNTEMLERİ

- Belirli alanlarda yapılacak araştırmalar sonucu elde edilen verilerin, coğrafi olay ve unsurların mekânsal dağılışı harita üzerinde gösterilebilir.
- Coğrafi olay, olgu veya unsurlar haritalarda sembollerle gösterilir.
- Mekânsal veriler haritalara aktarıldığında, **noktasal**, **çizgisel** ve **alansal** olmak üzere üç yöntem kullanılır.

Haritalarda coğrafi unsurların gösterilmesi

- **Noktasal Yöntem:** Yerleşmelerin konumu, nüfus, sanayi tesisleri, tarım ürünlerinin dağılışı, okul gibi bir çok özellik gösterilebilir.

➤ **Çizgisel Yöntem:** Akarsular, yollar, sınırlar, rüzgâr yönleri, fay hatları gibi unsurlar çizgiyle gösterilir.

➤ **Alansal Yöntem:** Geniş yer kaplayan göl, ova, orman, idari bölge gibi alanlar harita üzerinde farklı renk, işaret ve tonlamalarla gösterilir.

Haritalar; tarih, arkeoloji, meteoroloji, jeoloji, biyoloji, çevre, kamu yönetimi ve ekonomik faaliyetler gibi alanlar için de etkili bir gösterim aracıdır.

Dünyadaki olayların ve unsurların yeri, dağılışı alanı, niteliği, miktarı veya hareketini göstermek için farklı özelliklere sahip dağılışı haritaları geliştirilmiştir.

Haritalarda dağılışıların gösterilmesinde kullanılan başlıca yöntemler şunlardır:

Korokromatik Haritalar

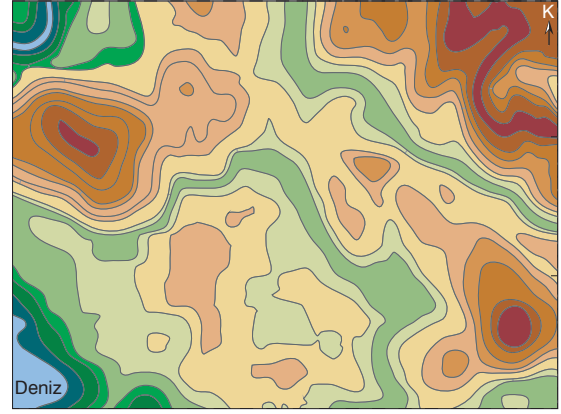
- Coğrafi unsurların farklı renk veya desenler kullanılarak dağılışı-rının gösterildiği tematik haritalardır.
- Bu tür haritalar sadece alansal dağılışı gösterir, yoğunluk veya miktar belirtmez.

- Türkiye'deki linyit yatakları
- Dünya'daki toprak türleri
- Türkiye'nin büyükşehir belediyesine sahip illeri bu tür haritalarda gösterilebilir.

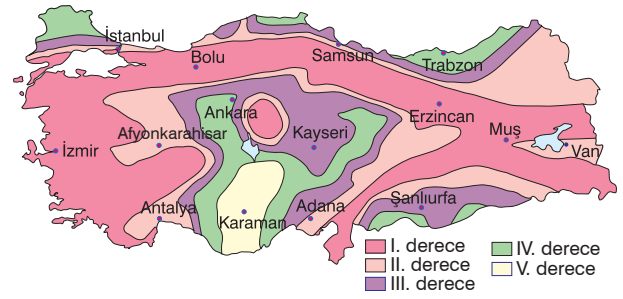

İzoplet ve İzometrik Haritalar

- Belirli bir unsurun eşit yoğunluk veya dağılım değerlerinin birleştirilmesiyle oluşan hatların gösterildiği tematik haritalardır.
- Aynı değere sahip özelliklere ait dağılımların görüntülendiği izoplet haritalarda belirli bir verinin bir coğrafi alan boyunca sürekli olduğu kabul edildiğinden her yerde aynı veri kullanılır.
 - Dönüm başına düşen ürün miktarına ait verilerin gösterildiği haritalarla nüfus yoğunluğu haritaları **izoplet haritalara** örnek olarak gösterilebilir.
- Yükselti, sıcaklık, basınç, rüzgar hızı, nem ve yağış gibi bir noktaya ait aletle ölçülen değerler kullanılarak hazırlanan haritalara ise **izometrik haritalar** denir.
 - Bu tür haritalara; **izohips** (eş yükselti), **izobat** (eş derinlik), **izoterm** (eş sıcaklık), **izobar** (eş basınç) ve **izoseist** (eş sis-mik) haritaları örnek olarak gösterilebilir.

Topografya haritalarında yükselti (metre) basamaklarının renklere göre gösterilmesi

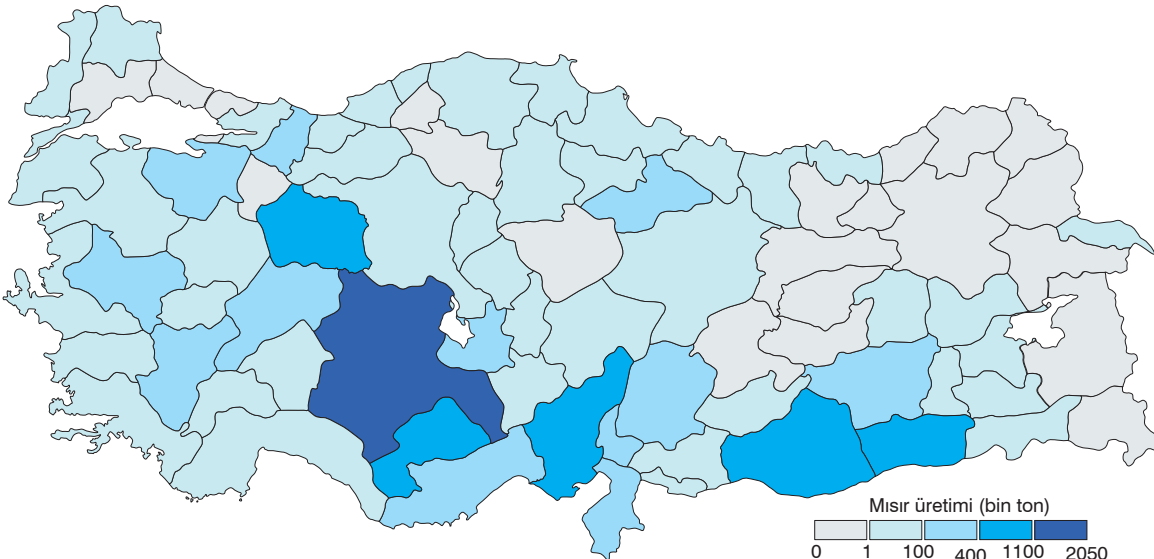

Türkiye'de deprem bölgeleri haritası

- Bu tür haritalarda aynı renge veya değere sahip alanlarda yoğunluk, şiddet derecesi, büyüklük, yükselti aralığı, basınç değeri aynıdır.

Koroplet Haritalar

- Belirli sınırlarda bir coğrafi unsura ait sayısal değerlerin renk veya desenlerle gösterildiği nicel (ölçülebilir olan) haritalardır.
- Bu haritalarda miktar veya yoğunluğa bağlı olarak dereceli bir renklendirme yapılır.
- Bu yöntemle Türkiye'de illere göre tarım üretimlerinin dağılışı gösterilmek istendiğinde üretim miktarı renk tonları ile ifade edilir.
- Nüfus miktarı ve nüfus yoğunluğu, kişi başına düşen milli gelir, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı gibi özelliklerin dağılışında da koroplet haritalardan yararlanılabilir.

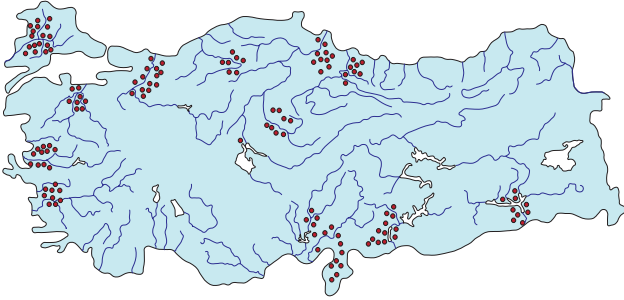

Türkiye'de mısır üretiminin dağılışı (TÜİK 2023) koroplet haritalara örnek olarak gösterilebilir.

Noktalama Haritaları

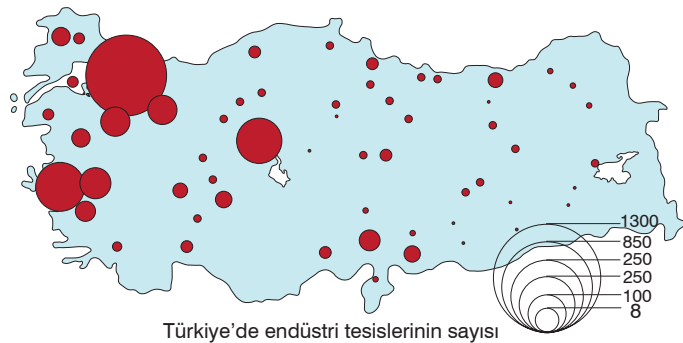
- Mekânsal bir verinin dağılımını göstermek için sembollerin kullanıldığı haritalardır. Bu semboller; nokta, daire, kare veya üçgen olabilir.
- Harita üzerindeki her bir sembol belirli bir miktarı temsil eder.
- Örneğin Türkiye'de tarım ürünlerinin dağılımının gösterildiği noktalama haritasında bir nokta 1 milyon tonu temsil edebilir.
- Tarım ürünleri, hayvan sayısı, nüfus dağılışı, liman ve havalimanı gibi unsurlar bu tür haritalarla gösterilebilir.
- Noktalama haritalarında nokta sayısının fazla olduğu alanlar yoğunluğun fazla olduğunu gösterir.

Türkiye'de pirinç üretimi haritası

Oransal Sembol Haritaları

- Bir konuya ait verilerin ölçeklendirilmiş sembol ya da şekillerle gösterildiği haritalardır.
- Gösterilmek istenen coğrafi unsurun değerine göre boyutu değişen sembol kullanılır.
- En yaygın kullanılan sembol dairedir. Bunun yanında kare, çubuk veya çeşitli ikonlar da kullanılabilir.

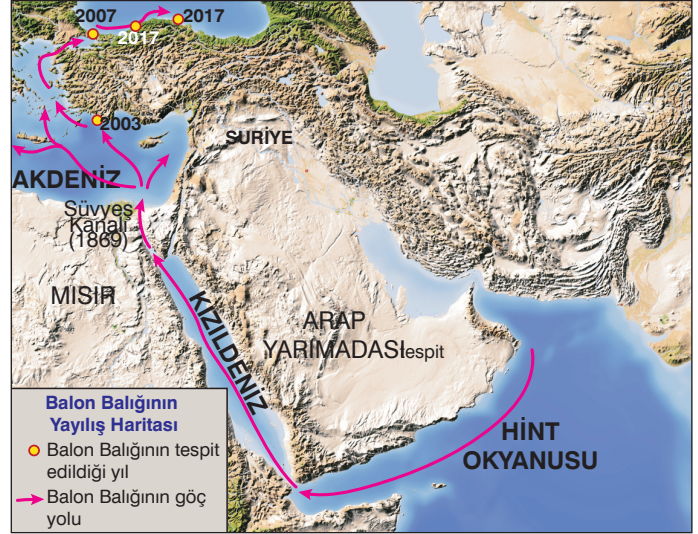

Türkiye'de endüstri tesislerinin sayısı

Akış Haritaları

- Bir coğrafi unsurun hareket miktarını ve yönünü gösteren haritalardır. Akım ya da dinamik haritalar olarak da bilinir.
- Akış haritaları, belli bir zaman aralığında canlı ya da cansız unsurların (trafik, ticaret, turizm, akarsu vb.) bir yerden başka bir yere doğru hareketini gösterir.

- Bu yöntemle çizilen göç haritasında göç yolları, göç miktarı, gidilen ve gelinen yer ile ilgili bilgiler yer alır.
- Bu tür haritalarda rüzgârın, yağışın, sel ve taşkınların geliş yönleri anlık olarak gösterilebilir.

Kartogram Haritalar

- Bu tür haritalarda ülke veya il alanı bir istatistiksel verinin değerine göre boyutlandırılıp gösterilir.
- Kartogram haritaları, sosyoekonomik değişkenlerin görselleştirilmesinde kullanılmaktadır.
- Bu tür haritalar, bilgisayar teknolojilerindeki ve coğrafi bilgi sistemlerindeki gelişmelere bağlı olarak gün geçtikçe yaygın olarak kullanılmaktadır.

ALİŞTIRMALAR

2. Belirli alanlarda yapılacak araştırmalar sonucu elde edilen verilerin, coğrafi olay ve unsurların mekânsal dağılışı harita üzerinde gösterilebilir. Mekânsal veriler haritalara aktarılırken, noktasal, çizgisel ve alansal olmak üzere üç yöntem kullanılır.

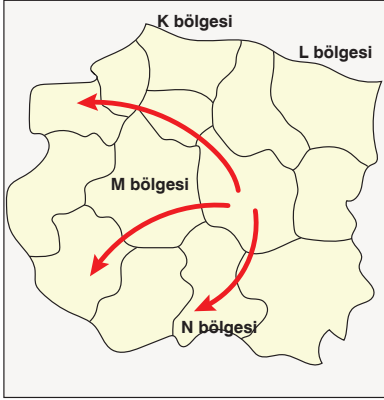
Buna göre, bir bölgede aşağıdaki unsurların gösterilmesinde etkili olan yöntemi yazınız.

- Ormanlık bölgeler:
- Kara ve demir yolları:
- Sanayi tesisleri:

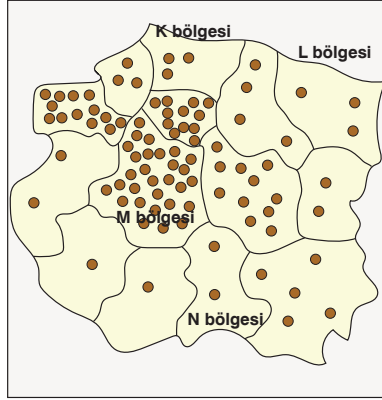

E T K İ N L İ K 6

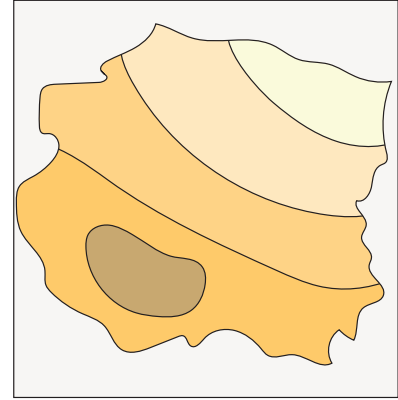
Aşağıdaki görsellerde haritalarda dağılımların gösterilmesinde kullanılan başlıca yöntemler verilmiştir. Bu yöntemlerin hangileri olduğunu alt kısımlarındaki boşluklara yazınız.

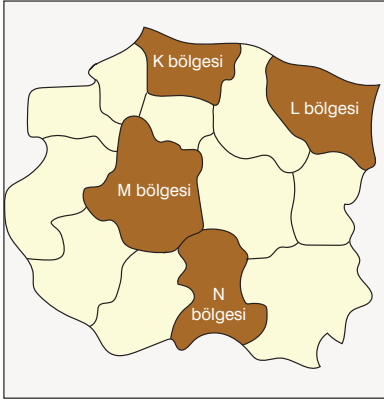
I. harita (.....)

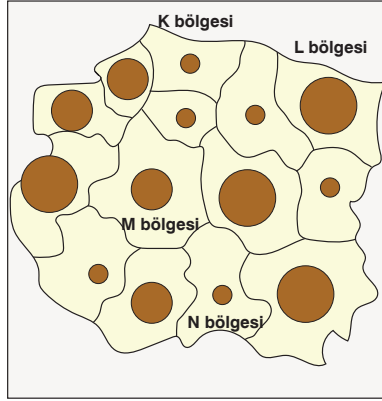
II. harita (.....)

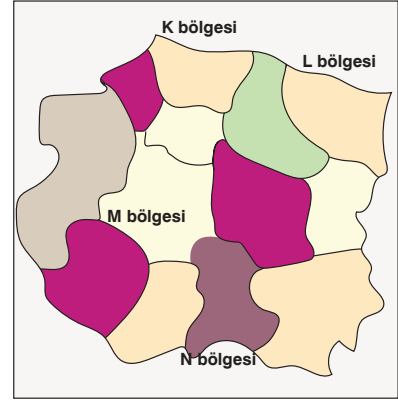
III. harita (.....)

IV. harita (.....)

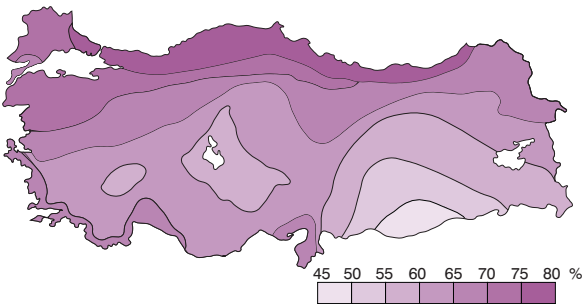
V. harita (.....)

VI. harita (.....)

Örnek 4

Aşağıdaki haritada Türkiye’de nemin yıllık dağılışı oransal olarak gösterilmiştir.

Bu haritaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İzoplet ve izometrik haritalara örnek olarak gösterilebilir.
- B) Nemin dağılışı farklı renk tonlarıyla gösterilmiştir.
- C) Karadeniz’in kıyı kesiminde nem oranı en yüksektir.
- D) Nem oranı en düşük Güneydoğu Anadolu’nun güneyindedir.
- E) Mekansal dağılışı oransal semboller kullanılmıştır.

Çözüm

